

Franc Krnjak*

GOSTILNA MAČEK**

Ormož s starim mestnim jedrom spada med najstarejša naselja na Slovenskem. Razvijal se je neposredno ob grajskem kompleksu, ki je bil obdan z obrambnim jarkom, pozneje pa z zidom. Neposredno zunaj tega zidu je bila postavljena graščinska kovačija, ki je pozneje postala lična meščanska hiša.

Ključne besede

Ormož, Kolodvorska cesta 3, graščinska kovačija, gostilna

Uvod

Starodavni Ormož, v katerem se je razvijalo življenje neprekinjeno vse od poselitve, od leta 2100 pred Kristusom, je dobivalo skozi dolga stoletja različne podobe urbanosti. Znanost nas popelje tisočletja nazaj do zemljank in pozneje do nasebine v bronast dobi. Seveda se je od te dobe nasebina razvijala naprej bolj ali manj uspešno, saj je bronastodobni Ormož pozneje zamrl. Novejše dobe s pretežno nemškimi meščanskimi življenjem so mestu dale nekakšno urbanistično podobo. Kar nekaj zanimivih stavb je ohranjenih do danes, ne prav iz tistih časov, ampak so novejšega datuma.

Najprej je bila kovačija

Stavba na Kolodvorski cesti 3 v Ormožu, kjer je bil še do nedavnega gostinski lokal, je imela kar lepo število lastnikov in s tem tudi zanimivo zgodovino. Bila je pozidana zunaj grajskega kompleksa in je prvotno služila kot graščinska kovačija, seveda iz praktičnih razlogov. Grajski, ki so jo postavili, žal nam ime takratnega gospodarja ni znano, so namreč potrebovali v bližini takšno obrt, obenem pa je služila tudi širšemu prebivalstvu. Bila je blizu grajskega poslopja in zadosti daleč od radovednih pogledov podložnikov in ustvarjenega hrupa, ki ga je takšna dejavnost ustvarjala.

Pozneje je ta stavba, tudi meščanska hiša se je imenovala, prešla v druge roke, tako da je že leta 1783 dobila hišo po zapuščini pokojnega Lucasa Zinnga njegova hči Elizabeta. Kovač Jacob Wolff, poročen z Marijo (menda sestro Elizabete? op. avt.), je pozneje prevzel hišo in kovačijo od prejšnje lastnice Elizabete Zinng.

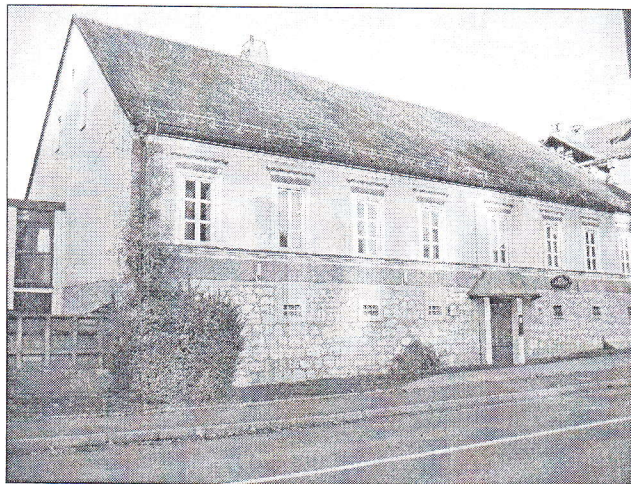
Po smrti kovača Wolffa 1789. leta, njegovi dediči hišo s kovačijo vred prodajo ormoški graščini, grofu

Leopoldu Königsackerju.

Čez slabih dvajset let, leta 1812, hiša s kovaško obrtjo zopet menja lastnika. Tokrat jo kupi mizarski mojster Johann Guttersohn, ki jo leta 1833 proda Franziski Weidlitsch, čez dva meseca pa jo prevzame skupaj z obrtno pravico Franz Sadravetz.

Hišo je nato leta 1846 kupil na javni dražbi meščanski in okrajni ranocelnik Joseph Seifrid. Leta 1865 spet menja lastnika. Tokrat jo kupita zakonca Marija in Ivan Petowar. Dr. Ivan Petowar je bil dolgoletni ormoški odvetnik. Petovarjevi so leta 1900¹ hišo obnovili, dogradili ali celo na novo pozidali².

Od tokrat so se lastniki hiše menjavali v sorodstvu – z dedovanjem. Tako je leta 1936 Hermina Jenko, roj. Petovar, hči dr. Petovarja, hišo ponovno kupila od Ane Petovar, roj. Zadravec, očetove druge žene. Leta 1944 nacistična oblast hišo zapleni.

Slika 1: Nekdanja grajska kovačija danes. (Foto: Franc Krnjak)

Po vojni podeduje hišo Herminina hči Zdenka Jenko, poročena Maček, ki pa ni nikoli stanovala v njej. Že pred drugo svetovno vojno je tukaj stanovala Terezija Zemljak z družino, pozneje pa je v stanovanju ostala

* Franc Krnjak, samostojni raziskovalec, Skolibrova 4, 2270 Ormož.

** Meščanska hiša in graščinska kovačija, Kolodvorska cesta 3.

¹ Ustni vir: ga. Pavla Lah, Ormož, dne 22. 3. 2006.

² V geodetski mapi je novogradnja ali povečanje tlorisa hiše vršena 1897. leta.

njena hči Pavla, poročena Lah³. Po vojni je tukaj stanovala družina Filipa Horvata, znanega ormoškega gostinca, potem ko so se iz prostorov preselili jugoslovanski oficirji zaradi vojaštva, ki je bilo nastanjeno v gradu. Zadnji stanovalci so bili že prej omenjeni Lahovi, ki pa so se morali leta 1988 preseliti zaradi prodaje hiše. Tako je postalo novi lastnik, leta 1984⁴, trgovsko podjetje Mercator–Zarja Ormož. V kletnih prostorih stavbe odpre Mercator okrepčevalnico, v zgornjih prostorih pa si uredi upravne prostore. Z reorganizacijo in dokončnim prevzemom odda Mercator restavracijo "Maček" v najem zasebniku, upravne prostore pa najame DURS, dokler se le-ta ne preseli na novo lokacijo na Ptuijsko ulico 8/c. Mercator končno uspe po večkratnih dražbah staro kovačijo ali "Mačka" prodati novemu lastniku⁵, ki od začetku aprila 2006. leta nadaljuje z gostinsko dejavnostjo.

Povzetek

Na vzhodni strani zaokrožuje mesto zanimiva stavba, bolj iz zgodovinskega kot arhitekturnega vidika, ki je bila prvotno grajska kovačnica. Stavba je bila zunaj grajskega obzidja in je pozneje s preureditvijo postala meščanska hiša. Hiša je vseskozi menjavala lastnike. V njej so bili skladišče, stanovanjski prostori, uprava podjetja, davčna uprava in gostinski lokal. Z novim lastnikom bo, upam, ostala ohranjena in vzdrževana in tako ohranila značaj starega mestnega jedra

Ustni vir

- Pavla Lah, Ormož, rojena 1917.

Pisni viri

- Stanko Vipavec, Ormož v tridesetih letih.
- Zemljiška knjiga in Geodetski urad Ormož.

Literatura

- Fournier, Gernot, Hernja–Masten, Marija, 1988: Hiše in hišni posestniki v mestu Ormož. Ormož skozi stoletja III, Ormož, str. 79–136.
- Vodnik po kulturni in naravni dediščini Občine Ormož, Ormož, 1998.

³ Petovarjevi so imeli v prostornih kletnih prostorih shrambo za vino oz. vinsko klet. Po letu 1945 pa so v kletnih prostorih imela skladišče s pijačami in z drugimi trgovskimi artikli razna ormoška podjetja.

⁴ Kupna pogodba, z dne 25. 4. 1984, med Zdenko Jenko–Maček in Mercator–Zarja Ormož.

⁵ Kupna pogodba, z dne 9. 6. 2005, med TP Mercator in Gomboc, d.o.o., Beltinci.